

MİLLİ PİYANGO MU, BORSA MI?

20 Aralık 2023

Yıldırım Koç

1987-1988 yıllarında işçilerin satınalma gücü iyice düştüğünde, insanlar çıkış yolu aramaya başladılar. Bazı işçiler fazla mesaiye kaldı. Bazı işçiler, ailelerinin evde oturan bireylerini çalışma hayatına soktu. Bazı işçiler de milli piyango bileti ve benzeri şans oyunlarına ağırlık verdi.

Türkiye’de Milli Piyango İdaresi, 5.7.1939 gün ve 3670 sayılı Milli Piyango Teşkiline dair Kanunla (Resmi Gazete, 11.7.1939) kuruldu ve çok etkili oldu. Zaman içinde milli piyango bileti dışında “hemen kazan” (“kazı kazan”), “sayısal loto”, “şans topu”, “on numara” ve “süper loto” gibi şans oyunları da piyasaya sürüldü.

2019 yılında 54,3 milyon Milli Piyango bileti satıldı ve 807,8 milyon lira gelir temin edildi. Aynı yıl satılan “hemen kazan” dan 291,9 milyon lira, sayısal oyunlardan da 2 milyar 223,7 milyon lira gelir temin edildi. Diğer bir deyişle, 2019 yılında şans oyunları alanında 3 milyar 323,4 milyon liralık bir talep vardı.

2017 yılında çıkan 680 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Millî Piyango İdaresi, Türkiye Varlık Fonu'na devredildi. 2020 yılında ise Türkiye Varlık Fonu ile Sisal Şans arasında imzalanan sözleşme uyarınca, Millî Piyango İdaresi tarafından yürütülen şans oyunları Sisal Şans'a devredildi.

Bu tarihten sonra Milli Piyango İdaresi’nin Sisal Şans’a devrettiği şans oyunlarında büyük bir düşme görüldü.

Son yıllarda farklı bir gelişim yaşanıyor.

İnsanların ihtiyaçları ve/veya ihtiyaç kabul ettikleri ürün ve hizmetleri artıyor. Ayrıca, yaşanan ekonomik kriz, insanların ek gelir ihtiyacını artırıyor.

Milli Piyango İdaresi’nin Sisal Şans’a devrettiği şans oyunlarına duyulan ilgi azalınca, bu boşluğu başka araçlar doldurdu.

Bir araç, kripto paralar. Özellikle sendika üyeleri arasında çeşitli kripto paralara yatırım yapan ve son yıllarda epeyce para kaybeden kişi sayısı az değil.

İnternet üzerinden kanundışı bahis ve kumar oynayan kişi sayısı da epeyce fazla. Birçok işçi bu yolla yüzbinlerce lirayı bulan kayıplara uğradı.

Çiftlik Bank gibi girişimlerde para kaybeden insan sayısı da az değil. 1980’li yıllardaki banker faciasına benzer kayıplar yaşandı.

Son dönemin modası da borsa.

Birçok işçi ve memur, tasarruflarını bu alanda değerlendirmeye çalışıyor. Bankaların ihtiyaç kredisi faiz oranının düşük olduğu dönemde bankadan çektiği krediyle borsaya giren ve kazanç sağlamaya çalışan insan sayısı az değildi. Bazı kişilerse yetersiz kalan gelirlerini artırabilmek amacıyla bu alana giriyor. İşçiler ve memurlar arasında yaygın olan bu uygulama, son aylarda gençler arasında de epey ilgi çekmeye başladı.

Milli Piyango bileti, hemen kazan veya diğer şans oyunlarına yatırılan para sınırlıydı. Bu alanlara duyulan güvenin azalması veya getirisinin düşük bulunması nedeniyle gündeme gelen diğer araçlarda kayıp miktarı çok daha yüksek. Özellikle borsada kulaktan dolma bilgiyle işlem yapan ve tasarrufunu burada kullananlar, dönem dönem “keriz silkeleme” adı verilen uygulamalardan büyük zarar görmekte. Her işte olduğu gibi, yarım yamalak bilgiyle yapılan işlemlerin zararı çok büyük olmakta.

İnsanların gelirleri azaldığında yapılması gereken hakların korunması ve artırılması için örgütlenmek ve meşru ve demokratik çizgide mücadele etmektir. Bunun dışındaki araçlar, bazı kişilere veya bazı dönemlerde yarar sağlasa bile, eninde sonunda büyük kayıplara yol açmaktadır. Son dönemlerde bazı insanların yaşadıkları büyük kayıpları gördükçe, neredeyse, “keşke Milli Piyango İdaresi’nin şans oyunları özelleştirilmeseydi de güvenilir biçimde devam etseydi” diyesim geliyor.